

*II Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція
«Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат» (20.10.2022 р.)*

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ КОНФІДЕЦІЙНОСТІ
У СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

Яна Кострець

студентка II-го р. навчання хіміко-біологічного факультету,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
E-mail: kostrec20008@gmail.com

Конфіденційність та дотримання етичних принципів є одним із умов успішної роботи команди психолого-педагогічного супроводу здобувача із особливими освітніми потребами [1].

Незалежно від місця проживання, житлових умов, стану здоров'я жодна дитина з ООП не повинна зазнавати довільного чи незаконного зазіхання на недоторканність її приватного життя, сім'ї, житла та різних видів взаємодії з іншими людьми або незаконних нападок на її честь та репутацію. Як бачимо, конфіденційність не є новим поняттям в системі освіти та не стосується окремої категорії учнів.

Загалом в українському законодавстві одразу кілька законів регулюють питання надання інформації про фізичних та юридичних осіб: Закон України «Про інформацію» (регулює відносини щодо одержання і поширення інформації), Закон «Про захист персональних даних» (визначає захист і обробку персональних даних), Закон України «Про доступ до публічної інформації» (надає право на отримання інформації, що знаходиться у володінні розпорядників).

Збір і використання інформації також регулюється Регламентом (ЄС) 2018/1725 (про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних інститутами, органами, службами та агентствами Союзу і про вільний рух таких даних), Регламентом Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 р. про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, норми GDPR (пункти 38 і 75).

Норми GDPR можуть бути застосовані не тільки до суб'єктів, що перебувають на території ЄС, але й до тих суб'єктів, що перебувають в інших країнах світу (стаття 3 Регламенту). Також важливо зазначити, що на території ЄС автоматично кожен має право на захист своїх даних по GDPR незалежно від громадянства.

У навчальних закладах з інклюзивним навчанням збирається, обробляється й зберігається декілька категорій конфіденційної інформації, серед якої: персональні дані учнів, їх батьків, працівників (будь-яка інформація, на підставі якої можна зрозуміти, про яку людину йдеться: прізвище, ім'я, по батькові, паспортні дані, місце реєстрації, місце проживання тощо); відомості про стан здоров'я учнів та працівників; результати комплексної діагностики учня в інклюзивно-ресурсному центрі та відповідні рекомендації; індивідуальний навчальний план з переліком необхідних адаптацій та модифікацій; згода на операції з персональними даними.

Надаючи свої персональні дані, батьки дають згоду на збір, обробку, систематизацію, накопичення, використання, розголошення (коли це необхідно і доцільно) і передачу їх.

У зв'язку із запровадженням Інформаційної системи управління освітою (далі – ІСУО) (постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 2011 р. № 752 «Про створення Єдиної державної електронної бази з питань освіти») батьки або особи, які їх замінюють, повинні бути ознайомлені з правами щодо місце знаходження та використання електронної бази персональних даних їхньої дитини. Навчальний заклад не має права без попередження батьків або осіб, які їх замінюють, заносити дані про дітей до єдиної електронної бази,

надавати будь-яку інформацію про дітей з цієї бази іншим особам або організаціям, крім випадків передбачених законодавством.

Для захисту персональних даних у закладах освіти адміністрація може: призначити відповідального за організацію обробки даних; визначити місце зберігання документів із даними; скласти список осіб, які працюють з даними.

Голова адміністрації закладу освіти має право надати вказівки, яку інформацію слід вважати конфіденційною. Якщо вказівок немає, команда психолого-педагогічного супроводу уповноважена самостійно вирішити це питання. У даний список доцільно включити відомості, які стосуються діагнозу та стану здоров'я (у деяких формах довідок, щоб не передавалися дані про здоров'я, можна вказувати не сам діагноз, а його шифр), інформацію про факт усиновлення (удочеріння) дитини, фінансовий стан та ін.

Адміністрація закладу освіти за необхідності може використовувати персональні дані учня для: персоналізації; ідентифікації користувача для здійснення оплати за харчування та навчання; інформування про особливості навчального процесу та позакласні заходи; встановлення зворотного зв'язку з батьками учнів; вдосконалення функціоналу і зручності навчання [4].

Конфіденційна інформація про особу учня може розголошуватися у випадку надання дозволу її батьками / опікунами, або надаватися відповідним органам правопорядку у разі її витребування.

Відповідно до частини другої Статті 14 Закону «Про захист персональних даних» поширення персональних даних без згоди суб'єкта або уповноваженої ним особи дозволяється у випадках, визначених законом, і лише (якщо це необхідно) в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. До таких законів ми можемо віднести, наприклад, податкове чи кримінальне законодавство, що надають право відповідним органам отримувати інформацію з обмеженим доступом для виконання своїх функцій [2].

Відмова батьків надати згоду на збір, обробку і використання персональних даних їхніх дітей унеможливує опрацювання таких даних у певних установах, зокрема, виготовлення документів про освіту.

Щоразу, під час обробки персональних даних, навчальний заклад повинен вживати заходів для забезпечення того, щоб особиста інформація як здобувачів освіти, так і працівників містила достовірну та оновлену інформацію щодо цілей, для яких вони були зібрані. Освітня установа повинна надавати можливість відмовитись від обробки персональних даних тим, кого вона стосується, якщо така обробка є необґрунтованою законодавством.

Запити на видалення персональних даних мають підлягати будь-якій правовій та етичній звітності, подання документів або збереження зобов'язань, що покладені на адміністрацію навчального закладу. Освітній заклад не має продавати, розповсюджувати або іншим чином поширювати персональні дані третім особам, за винятком випадків, які можуть бути передбачені даною політикою конфіденційності закладу освіти. Персональні дані можуть бути передані третім особам, які діють у ваших інтересах або від імені навчальної установи, для подальшої обробки у відповідності з певною метою. Ці треті сторони повинні укласти з навчальним закладом контракт про використання персональних даних лише для узгоджених цілей, із зобов'язанням не продавати і не розголошувати особисту інформацію іншим особам за винятком випадків, передбачених законом.

Персональні дані, надані батьками здобувача освіти, також можуть бути передані третій стороні у випадку, коли діяльність освітнього закладу або його частини і дані клієнтів, пов'язані з ним, продається, уступається або передається, і в цьому випадку освітні установи повинні вимагати від покупця поводитися з персональними даними у відповідності з Політикою Конфіденційності. Крім того, персональні дані можуть бути передані третій

стороні, якщо навчальний заклад зобов'язаний зробити це в силу чинного законодавства, суду, державного регулювання, або якщо таке розкриття є необхідне для підтримки будь-якого кримінального або іншого правового розслідування в нашій країні чи за кордоном [4].

Адміністрація навчального закладу повинна використовувати комплексну програму безпеки даних, що містить меркантильно обґрунтовані адміністративні, фізичні і технологічні заходи безпеки, для захисту особистої інформації здобувачів освіти від несанкціонованого доступу, використання, несанкціонованого або випадкового руйнування, зміни або розкриття.

Хоча адміністрація і приймає ці запобіжні заходи, немає гарантії безпеки інформації, що надається по інтернету або зберігається в базі даних. Навчальний заклад повинен брати на себе відповідальність за розповсюдження цих статистичних даних.

Роботодавець має право притягнути працівника за поширення відомостей, що охороняються законом, до дисциплінарної відповідальності, у тому числі звільнити. Але працівника не можна притягнути до відповідальності, якщо: 1) він не підписував документів про нерозголошення інформації, що охороняється законом; 2) у навчальному закладі немає локальних актів про захист такої інформації.

Запровадження дистанційного навчання спонукає навчальні заклади шукати інші види комунікацій для проведення освітнього процесу. Ці види тісно пов'язані з безпекою роботи, зокрема, використанням та обробкою персональних даних учнів.

Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти визначає, що під час дистанційного навчання освітній процес організовується з дотриманням вимог законодавства про захист персональних даних (частина 9 Положення). У листі МОН № 1/9-609 від 02.11.2020 р. «Щодо організації дистанційного навчання» наголошується, що всі учасники освітнього процесу мають дотримуватися вимог щодо захисту персональних даних учасників освітнього процесу в електронному освітньому середовищі.

Основним законом із питання захисту персональних даних в нашій державі є Закон України «Про захист персональних даних» і саме його потрібно брати за основу для роботи з персональними даними та їхнього захисту при дистанційному навчанні.

Рекомендуємо педагогам обирати для дистанційного навчання одну або дві освітні платформи, оскільки це полегшить учням, вчителям та батькам організацію навчання; обирати перевірені платформи від офіційних виробників та не надавати зайвих персональних даних учнів і вчителів; розробити низку правил щодо поведінки та безпеки в онлайн середовищі; встановлювати надійні паролі та антивірусні програмні забезпечення й регулярно їх оновлювати; створити окремий обліковий запис або окремого користувача для роботи з інформаційними платформами.

Заклад освіти має повідомити учнів та батьків, які персональні дані будуть оброблятися під час використання тієї чи іншої платформи для дистанційного навчання.

Захист персональних даних під час дистанційного навчання – це спільна робота педагогів, батьків та учнів. Тому чималу роль у тому, чи буде дистанційне навчання безпечним для дитини, відіграють батьки.

Рекомендуємо також батькам відслідковувати, що переглядають їхні діти в Інтернеті, активувати у гаджетах функцію батьківського контролю; встановити на усіх пристроях брандмауер та антивірусні програми; розповісти дітям про персональні дані, про небезпеку їхнього поширення і правила поводження з ними; регулювати інформацію про дітей, якою ділитесь в Інтернеті; звертати увагу на вік «цифрової згоди»; наголошувати дітям та підліткам на забороні повідомляти свої паролі доступу до різних персональних сторінок та акаунтів, друзям, родичам чи знайомим [3].

Таким чином, дотримання принципу конфіденційності у роботі із здобувачами освіти вимагається нормативно-правовою базою Україною і сприяє організації інклюзивного

освітнього середовища у закладі освіти. Важливе значення у збереженні персональних даних має профілактична робота із учнями.

Список використаних джерел:

1. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої. Керівництво для тренерів / Софій Н. та ін. / за заг. ред. Н. Софій. Київ, 2018. 174 с. URL: <http://posibnyk.nus.org.ua/theme-6-role-teachers-assistant-in-class-with-inclusive-education-main/> (дата звернення: 31.10.2022).
2. Права людини у сфері охорони здоров'я : практ. посіб. URL: <https://cutt.ly/GKvX0lx> (дата звернення: 31.10.2022).
3. Як захистити персональні дані під час дистанційного навчання: поради для педагогів, батьків та учнів. *Освітній омбудсмен України* : веб-сайт. URL: <https://eo.gov.ua/yak-zakhystyty-personalni-dani-pid-chas-dystantsiynoho-navchannia-porady-dlia-pedahohiv-batkiv-ta-uchniv/2021/01/20/> (дата звернення: 31.10.2022).
4. Політика конфіденційності школи. *Школа I–III ступенів № 263 імені Євгена Коновальця* : веб-сайт. URL: <https://school263.kiev.ua/politika-konfsdenczijnosti/> (дата звернення: 31.10.2022).